

Gemeente Peel en Maas Plangebied Kennedyplein te Maasbree

Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)

BAAC Rapport V-11.0458

februari 2012

Auteur:

drs. C.C. Kalisvaart

Status:

definitief

Colofon

ISSN:	1873-9350	
Auteur(s):	drs. C.C. Kalisvaart	
Veldmedewerkers:	dhr. W.A. Bergman	
Vondstdeterminatie:	drs. A.C. van de Venne	
Cartografie:	drs. C.C. Kalisvaart	
Redactie:	dhr. W.A. Bergman (afdelingshoofd)	
Copyright:	Gemeente Peel en Maas te Helden / BAAC bv te Deventer	
Eindcontrole:	dhr. W.A. Bergman	 04-02-2012
Autorisatie (senior archeoloog):	drs. A. ter Wal	 04-02-2012

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Gemeente Peel en Maas te Helden en/of BAAC bv.

BAAC bv
Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en
Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 61 84 30
E-mail: deventer@baac.nl

Inhoud

Inhoud	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Onderzoekskader	9
1.2 Ligging van het gebied	10
1.3 Administratieve gegevens	11
2 Vooronderzoek	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Resultaten bureauonderzoek en beperkt verkennend booronderzoek	13
2.3 Archeologische verwachting	14
3 Inventariserend veldonderzoek	17
3.1 Werkwijze	17
3.2 Veldwaarnemingen	18
3.3 Karterend booronderzoek	19
3.3.1 Lithologie en bodemopbouw	19
3.3.2 Bodemverstoringen	19
3.3.3 Archeologische indicatoren	20
3.4 Archeologische interpretatie	20
4 Conclusie en aanbevelingen	23
4.1 Conclusie	23
4.2 Aanbevelingen	24
5 Geraadpleegde bronnen	25
Bijlagen	26
Bijlage 1	overzicht van geologische en archeologische tijdvakken
Bijlage 2	archeologische verwachtingskaart
Bijlage 3	boorbeschrijvingen
Bijlage 4	boorpunten- en verwachtingskaart
Bijlage 5	begrippenlijst

Samenvatting

BAAC bv heeft een archeologisch inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (verkennende fase) uitgevoerd in het plangebied Kennedyplein te Maasbree. Aanleiding voor het onderzoek is het plan de kern van Maasbree opnieuw in te richten en te ontwikkelen.

Uit het reeds eerder uitgevoerde bureauonderzoek bleek dat er voor het plangebied een hoge verwachting gold op het aantreffen van archeologische resten vanaf het laat-paleolithicum tot en met de nieuwe tijd. Specifiek werden er voornamelijk in het noordelijke deel van het plangebied resten behorende tot de historische kern van Maasbree verwacht.

Uit het veldonderzoek blijkt dat ter plekke van de boringen 2, 3 en 10 nog resten van het oorspronkelijke plaggende en/of ophoogde aanwezig zijn (AC-profielen). De top van het onverstoord ophoogde/plaggende wordt in het noordelijke deel van het plangebied waargenomen vanaf circa 130 cm -mv. In de top van het plaggende/ophoogde is in boring 3 een fragment aardewerk uit de late middeleeuwen B tot en met de nieuwe tijd B (1300-1800 n. Chr.) aangetroffen. Ter plekke van het voormalig kloosterterrein komt de top van een plaggende voor vanaf 90 cm -mv. In beide ophoogpakketten bestaat er een hoge kans op het aantreffen van archeologische resten uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd C (complextypen: nederzetting, huisplaats). Ter plekke van de noordelijk gelegen parkeerplaats komen nog intacte gooreerdgronden voor. In principe zouden in de top van de gooreerdgronden nog archeologische resten kunnen voorkomen vanaf het laat-paleolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Vanwege de overwegend natte omstandigheden voorafgaand aan de ophoging van het oorspronkelijke leefoppervlak lijkt de kans hierop echter gering te zijn. Ter plekke van de boringen in de groenstroken en de zuidelijk gelegen parkeerplaats is het plaggende/ophoogde als gevolg van recente infrastructurele en/of bouwwerkzaamheden tot in de C-horizont verstoord. Voor deze locaties geldt een lage verwachting op het aantreffen van archeologische resten voor alle perioden.

BAAC bv adviseert om bodemversturende activiteiten die respectievelijk dieper reiken dan 80 cm -mv bij het kloosterterrein en dieper dan 120 cm -mv bij de Dorpstraat te vermijden. Indien dat niet mogelijk is adviseert BAAC bv om voor de locaties met een hoge archeologische verwachting een waarderend proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Voor de gebieden met een lage archeologische verwachting adviseert BAAC bv geen nader onderzoek uit te voeren.

Voor een uitleg van de geologische en archeologische tijdsperioden wordt verwezen naar bijlage 1.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van gemeente Peel en Maas heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een archeologisch inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (verkennde fase) uitgevoerd in het plangebied Kennedyplein te Maasbree. Aanleiding voor het onderzoek is het plan de kern van Maasbree opnieuw in te richten en te ontwikkelen. Het project Hart van Maasbree omvat de volgende ontwikkelingen:

- Enkele pleinen (Clockenslagh- en Kennedyplein) worden opnieuw ingericht;
- De huidige basisschool de Violier (twee locaties) krijgt nieuwe huisvesting in één nieuwe Brede School, met appartementen erboven;
- Ook zal in het plangebied een multifunctionele accommodatie (MFA) worden ontwikkeld, met daarboven appartementen;
- Op de vrijvallende locaties worden grondgebonden woningen gerealiseerd.

De minimale bodemverstoring bij de realisatie van deze ontwikkelingen is te verwachten tot in de C-horizont van de bodem, waarbij een gerede kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden.

Het huidige plangebied (6300 m²) is onderdeel van een groter onderzoeksgebied (2,56 ha) waarvoor in oktober 2011 een bureau- en een beperkt inventariserend veldonderzoek met verkennde boringen is uitgevoerd. De uitvoering van het verkennde booronderzoek waarvan de resultaten vermeld staan in deze rapportage is gebaseerd op de resultaten van het bureauonderzoek.¹ De uitvoering van dit onderzoek komt voort uit de specifieke verwachting voor vindplaatsen vanaf het laat-paleolithicum tot en met de nieuwe tijd. In dit rapport zijn de resultaten van het verkennde booronderzoek beschreven. Op basis van deze resultaten worden aanbevelingen gedaan voor eventueel vervolgonderzoek.

Door middel van het inventariserend verkennd booronderzoek wordt aanvullende informatie vergaard over de intactheid van de bodemopbouw en de diepteligging van potentieel aanwezige archeologische resten en/of vindplaatsen in het plangebied. Het inventariserend veldonderzoek heeft als doel het toetsen c.q. bijstellen van het verwachtingsmodel zoals dat is opgesteld tijdens het bureauonderzoek. Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt een selectieadvies opgesteld voor (delen van) het plangebied over het mogelijk vervolgtraject.

¹ Miedema en De Boer 2011.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak² te worden beantwoord:

- Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?
- In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2³, het vigerende gemeentelijke beleid⁴ en het onderzoeksspecifieke Plan van Aanpak⁵.

1.2 Ligging van het gebied

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Maasbree in de gemeente Peel en Maas (provincie Limburg). Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Dorpstraat en aan de overige zijden door (historische) bebouwing. Het zuidelijke deel van het plangebied wordt in het oosten begrensd door de weg "Bijendonk". De totale oppervlakte bedraagt 6300 m². In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied⁶.

² De Boer en Merlidis 2011.

³ CCvD2010.

⁴ Van Roode 2011.

⁵ De Boer en Merlidis 2011.

Het noordelijke deel van het plangebied is momenteel in gebruik als centraal dorpsplein, het Kennedyplein. Aan de Dorpstraat zijn nog enkele historische gebouwen aanwezig, waaronder het voormalige gemeentehuis van Maasbree (bouwjaar 1873). Aan de zuidzijde wordt het Kennedyplein begrensd door de weg "Op de Kemp". Ten zuiden van de weg "Op de Kemp" bestaat het plangebied momenteel uit het voormalige Sint Jozef klooster (bouwjaar 1902-1903), enkele groenstroken behorende bij het voormalige klooster en een parkeerplaats.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Noord-Brabant
Gemeente:	Peel en Maas
Plaats:	Maasbree
Toponiem:	Kennedyplein
Datum opdracht:	20-12-2011
Datum veldwerk:	13-01-2012
Datum rapportage:	27-01-2012
BAAC-projectnummer:	V-11.0458
Coördinaten:	201.026 / 374.332 201.019 / 374.468 201.087 / 374.461 201.078 / 374.304
Kaartblad:	58E
Oppervlakte:	1 ha
Datering:	PALEOL-NTC
Onderzoeksmeldingsnummer:	48202
Onderzoeksnummer:	40095
AMK-terrein:	16551 (nederzetting LME-NT)
Waarnemingnummer(s):	N.v.t
Vondstmeldingsnummer(s):	417957
Type onderzoek:	Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)
Opdrachtgever:	Gemeente Peel en Maas mevr. C. Meerbeek-Teuwen Postbus 7088 5980 AB Panningen carmen.meerbeek@peelenmaas.nl
Bevoegde overheid:	Gemeente Peel en Maas
Adviseur bevoegde overheid:	drs. A. van de Water (ArchAeO, Eindhoven)
Beheer documentatie:	Bibliotheek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en archief BAAC bv.
Beheer vondstmateriaal:	Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord- Brabant Waterstraat 20 5211 JD 's-Hertogenbosch tel. 06-18303225
Uitvoerder:	BAAC bv, vestiging Deventer Postbus 2015 7420 AA Deventer tel. 0570-670055
Projectleider:	drs. C.C. Kalisvaart c.kalisvaart@baac.nl

⁶ ANWB 2004.

2 Vooronderzoek

2.1 Inleiding

Het archeologisch bureauonderzoek Plangebied *BP Hart voor Maasbree te Maasbree* is uitgevoerd door BAAC.⁷ Hieronder volgt een beknopte samenvatting van het vooronderzoek en een herhaling van het verwachtingsmodel. Daarnaast wordt kort ingegaan op de resultaten van een verkennend booronderzoek en een proefsleuvenonderzoek die naar aanleiding van het bureauonderzoek zijn uitgevoerd langs de (zuid)westzijde van het plangebied.⁸ Voor een uitgebreide beschrijving van het vooronderzoek wordt verwezen naar het desbetreffende rapport.

2.2 Resultaten bureauonderzoek en beperkt verkennend booronderzoek

Het onderzochte plangebied is onderdeel van het bestemmingsplan *Hart voor Maasbree*. In een 0,23 ha groot deel van dit plangebied is reeds een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd met behulp van boringen (verkennende fase). Het plangebied ligt op de flank van een grote zuidwest-noordoost georiënteerde dekzandrug, al dan niet met oud-bouwlanddek. Volgens de bodemkaart⁹ komen in het noordelijke deel van het plangebied (bebouwde kom) hoge zwarte enkeerdgronden voor. In het meest zuidelijke deel van het plangebied worden beekerdgronden verwacht. Uit het bouwdossieronderzoek blijkt dat onder het voormalige gemeentehuis en onder het resterende hoofdgebouw van het Sint Jozef-klooster kelders aanwezig zijn. De ondergrond is naar verwachting alleen onder deze gebouwen tot in de C-horizont verstoord. De gebouwen uit de 20ste eeuw zijn gefundeerd op poeren en hebben ondiepe kruipruimten. De verstoring van de top van het dekzand zal hier beperkt zijn, waardoor eventuele grondsporen nog intact kunnen zijn. Het gebied ten noorden van de straat "Op de Kemp" ligt binnen de contouren van het AMK-terrein 16551 van hoge archeologische waarde. Het betreft hier de historische kern van Maasbree, waarbinnen resten vanaf de late middeleeuwen worden verwacht. In de onmiddellijke omgeving zijn verscheidene vindplaatsen bekend uit het neolithicum, ijzertijd en Romeinse tijd tot en met de nieuwe tijd.

Tijdens het booronderzoek bleek dat met name in de basis van het plaggendeek archeologische indicatoren aanwezig waren. Deze indicatoren dateren uit de periode middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. De oudste scherf is een fragment kogelpot uit de volle middeleeuwen (950 -1200 na Chr.).

⁷ Miedema en de Boer 2011.

⁸ Miedema en de Boer 2011; Hensen et al. 2011.

⁹ Stiboka 1968.

Uit het proefsleuvenonderzoek bleek dat de bodem in het plangebied was opgebouwd uit recente ophogingspakketten met daaronder een restant van de oorspronkelijke bodem en/of de C-horizont. Het restant van de oorspronkelijke bodem was sterk verploegd, vooral in het zuidelijke deel van het plangebied. De C-horizont bevatte veel roestvlekken terwijl in het noorden de C-horizont sterk gereduceerd was. Beide fenomenen wijzen op natte omstandigheden. Voorts bleek dat de bodem, behalve door ploegen, ook door bouw- en sloopwerkzaamheden en de aanleg van kabels en leidingen verstoord is geraakt. Er werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. De vier losse vondsten aardewerk kwamen uit sterk verploegde lagen of ophoogpakketten. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek werd de kans klein geacht dat er nog intact aanwezige, behoudenswaardige resten in de ondergrond aanwezig zouden zijn.

2.3 Archeologische verwachting

Op basis van het bureauonderzoek is voor het gehele onderzoeksgebied *Hart voor Maasbree* de volgende archeologische verwachting opgesteld.¹⁰ Deze verwachting kan één op één worden overgenomen voor het plangebied Kennedyplein. De verwachting is visueel weergegeven in bijlage 2.

Laat paleolithicum- neolithicum

Voor archeologische resten uit de periode laat paleolithicum – neolithicum geldt een hoge verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de onderstaande punten:

- De ligging van het onderzoeksgebied op een hoge dekzandrug direct ten noorden van een beekdal maakt deze locatie tot een goed jachtgebied of vestigingslocatie voor kampementen van jagers/verzamelaars.
- Op 270 m ten westen van het onderzoeksgebied zijn archeologische vondsten (aardewerk) uit het neolithicum op de dekzandrug aangetroffen.
- Eventuele grondsporen en vondsten uit deze periode kunnen door het dikke plaggendeck goed beschermd zijn.

Bronstijd- vroege middeleeuwen

Voor archeologische resten uit de periode bronstijd – vroege middeleeuwen geldt een hoge verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de onderstaande punten:

- De ligging van het onderzoeksgebied op een hoge dekzandrug direct ten noorden van een beekdal maakt deze locatie tot een goede vestigingsplaats voor nederzettingen uit deze periode.
- Op 270 m ten westen en 260 m ten zuiden van het onderzoeksgebied zijn archeologische vondsten (aardewerk) uit deze periode op de dekzandrug en in het dal aangetroffen.

Late middeleeuwen- nieuwe tijd

Voor archeologische resten uit de periode late middeleeuwen – nieuwe tijd geldt een zeer hoge verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de onderstaande punten:

- Het gehele noordelijke deel van het onderzoeksgebied maakt deel uit van monumentnr. 16551. Dit is de laatmiddeleeuwse dorpskern van Bree. Langs de Dorpstraat stond in de nieuwe tijd tevens alle bebouwing van Maasbree. Later breidde het dorp uit in zuidelijke richting.

¹⁰ Miedema en de Boer 2011.

- Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied was een akkergebied dat behoorde bij het dorp. Hier worden landbouw gerelateerde resten verwacht (greppels, schuurtjes etc.).

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Werkwijze

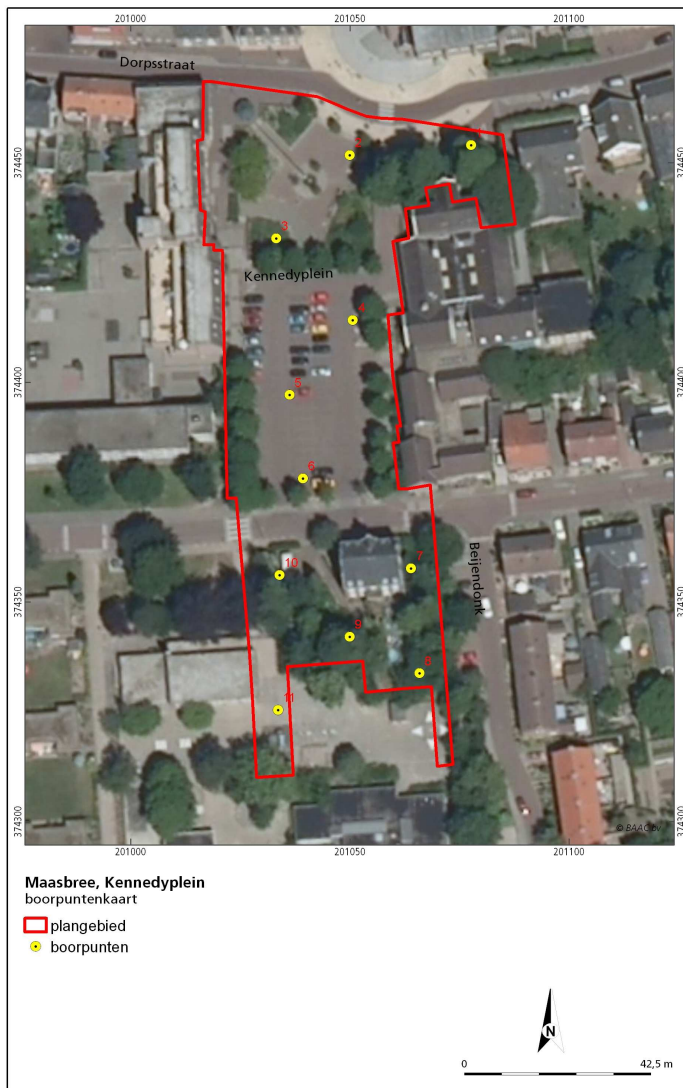
Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd op basis van de resultaten van het bureauonderzoek. Hierbij is de tijdens het bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting in het veld getoetst. Bij het inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) is het plangebied Kennedyplein op de geomorfologische, geologische en bodemkundige karakteristieken onderzocht. Ook geeft het booronderzoek informatie over het intact zijn van de bodem en daarmee informatie over de gaafheid van een eventuele archeologische vindplaats. Aan het maaiveld zichtbare kansrijke locaties zijn in het veld bepaald. Gezien de aard van het plangebied (historische kern) is er voor gekozen om een verdichtend grid te hanteren. Er is geboord met een boordichtheid van 10 boringen per hectare, waarbij de boringen zo verspreid mogelijk over het plangebied zijn geplaatst. Er is geboord met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De maximale boordiepte bedraagt 220 cm –mv. In het plangebied zijn 11 boringen geplaatst.

Gezien het feit dat het plangebied is bebouwd en het oppervlak is verhard, is de vondstzichtbaarheid ter plaatse zeer gering. Een oppervlaktekartering is derhalve niet uitgevoerd. De locaties van de boringen zijn ingemeten met een GPS, waarbij de afwijking circa 2 meter bedraagt. De hoogteligging ten opzichte van NAP is uit het Actueel Hoogtebestand Nederland¹¹ gehaald.

De gesteldheid van de opgeboorde grond is zowel bodemkundig als lithologisch (NEN 5104) beschreven. Alhoewel het verkennende booronderzoek niet gericht is om eventuele vindplaatsen op te sporen is wel gelet op eventueel aanwezige archeologische indicatoren. Archeologische indicatoren kunnen aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse of in de nabijheid van de betreffende boring(en). Deze indicatoren bestaan bijvoorbeeld uit aardewerk, verbrande huttenleem, vuursteen, metaal, houtskool en al dan niet verbrand bot. Vondsten die zijn aangetroffen, werden meegenomen, schoongemaakt en gedetermineerd. De vondsten zijn gedetermineerd door mevrouw A. van de Venne, specialist in middeleeuws aardewerk.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 13 januari 2012. In navolgende paragrafen worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een archeologische interpretatie. De locaties van de boringen staan weergegeven op de boorpuntenkaart (figuur 3.1). De boorbeschrijvingen bevinden zich in bijlage 3. De uiteindelijke resultaten van het veldonderzoek en de bijbehorende interpretatie zijn weergegeven op de boorpunten- en verwachtingskaart (bijlage 4). Voor een overzicht van de gehanteerde begrippen wordt verwezen naar de begrippenlijst (bijlage 5).

¹¹ AHN 2012.

Figuur 3.1 Boorpuntenkaart geprojecteerd op satellietbeeld.¹²

3.2 Veldwaarnemingen

Het noordelijke deel van het plangebied is grotendeels in gebruik als parkeerplaats bestraat met klinkers. Tussen de bestrating zijn enkele groenstroken aanwezig. Het noordelijke deel van het plangebied ligt aanzienlijk hoger dan de rest van het plangebied (figuur 3.2a). Volgens het AHN ligt het noordelijke deel langs de Dorpsstraat op circa 29 m + NAP, terwijl het gebied ten zuiden van boring 4 op circa 28 m + NAP ligt. Het voormalige Sint Jozef-klooster en bijbehorende groenstroken liggen weer iets hoger op circa 28,3 m + NAP. De verschillen in hoogte duiden vermoedelijk op de aanwezigheid van een (middeleeuws) ophoogdek.

Het zuidelijke deel van het plangebied is in gebruik als parkeerplaats rondom het voormalige Sint Jozef klooster. In dit gedeelte van het plangebied is vrijwel geen reliëfverschil (figuur 3.2b).

Figuur 3.2a (linkerfoto): Foto genomen vanaf de zijkant van het voormalige gemeentehuis kijkende in zuidelijke richting. Ter hoogte van de parkeerplaats loopt het reliëf snel naar beneden toe af.

Figuur 3.2b (rechterfoto): Foto genomen vanuit het zuidwestelijke deel van het plangebied kijkende in noordelijke richting. Op de achtergrond is het voormalige Sint Jozef klooster en de parochiekerk "Sint Aldegundis" zichtbaar.

3.3 Karterend booronderzoek

3.3.1 Lithologie en bodemopbouw

Het originele sediment (C-horizont) bestaat in alle boringen uit zwak tot sterk siltig, matig fijn, matig tot slecht gesorteerd, lichtgrijs tot oranjegrijs zand. Hierbij kan worden aangemerkt dat het sediment in het noordelijke deel van het plangebied iets minder silt bevat dan in de zuidelijk gelegen boringen. Het zand kan lithogenetisch worden geïnterpreteerd als verspoeld dekzand of fluvioperiglaciaal zand behorende tot de Formatie van Boxtel.¹³ In het originele sediment zijn voornamelijk in het noordelijke deel van het plangebied diverse roestvlekken aangetroffen, die duiden op een oxidatie-reductie zone. In het zuidelijke deel van het plangebied is het originele sediment geheel vrij van roestvlekken wat duidt op gereduceerde omstandigheden. Op basis van de lithologische en hydrologische gesteldheid van de bodem kan worden geconcludeerd dat het zuidelijke deel oorspronkelijk lager heeft gelegen dan het noordelijke deel en dat dit deel dieper vergraven/afgetopt is. Het noordelijke deel ligt vermoedelijk op de zuidelijke flank van een ten noorden van het plangebied gelegen dekzandrug.

In de boring 5 en 10 wordt het fijnzandige pakket afgedekt door een 20 tot 35 cm dik pakket matig humeus, matig siltig zand. Het betreft hier een natuurlijke (ongeploegde) A-horizont. Bodemkundig kunnen dergelijke gronden worden geïnterpreteerd als gooreerdgronden. In de overige boringen is geen humeuze bovengrond aangetroffen. Hier is het humeuze dek afgetopt of vermengd met het bovenliggende, opgebrachte humeuze zandpakket. Deze bestaat lithologisch uit matig tot sterk humeus, (donker)bruingrijs tot (donker)grijsbruin, matig siltig, matig fijn zand. In het noordelijke deel van het plangebied is dit humeuze zandpakket circa 185 tot 200 cm dik. In het zuidelijke deel van het plangebied is de dikte van het humeuze pakket circa 90 tot 110 cm dik. In het centrale deel van het plangebied is het oorspronkelijke ophoogdek verdwenen ten faveure van een 80 cm dik, keirijk pakket ophoogzand.

In het noordelijke deel kan er binnen het opgebrachte humeuze pakket een onderscheid gemaakt worden tussen een egaal (donker)bruingrijs ophoogpakket of plaggendek in de basis en een vlekkelig en puinrijk verstoord pakket in de top. De top van het nog "intact" aanwezige ophoogdek/plaggendek ligt op circa 130/150 cm –mv. In het zuidelijke deel, met uitzondering van boring 10, bestaat het ophoogpakket uit een sterk vlekkelig, puinrijk humeus pakket. In boring 10 is vanaf 90 cm –mv een restant van een (donker)grijsbruin plaggendek zichtbaar. Het humeuze zandpakket kan, indien niet verstoord, worden geïnterpreteerd als ophoogdek of plaggendek ter verbetering van de bewoonbaarheid en bodemvruchtbaarheid van het oorspronkelijk natte leefoppervlak.

3.3.2 Bodemverstoringen

Bodemkundig komen ter plekke van het plangebied oorspronkelijk relatief natte gooreerdgronden voor. Vervolgens is ten behoeve van de leefbaarheid en het bodemgebruik van het gebied het oorspronkelijke leefoppervlak opgehoogd.

¹³ De Mulder et al. 2003.

Hierdoor kunnen de bodemtypen momenteel worden geclassificeerd als hoge zwarte enkeerdgronden.

Ter plekke van de boringen 2, 3 en 10 zijn nog resten van het oorspronkelijke plaggendek en/of ophoogdek aangetroffen (AC-profielen; bijlage 4). Ter plekke van boring 5 is de oorspronkelijke matig dikke, natuurlijke humeuze zandgrond behorende bij een gooreerdgrond nog aanwezig (xAC-profiel; bijlage 4). Het geheel wordt ter plekke van vermoedelijk de gehele parkeerplaats afgedekt door recent puinrijk en grindrijk ophoogzand. Het feit dat de boringen 4 en 6 gestuit zijn op een ondoordringbaar keirijk pakket ondersteunt deze hypothese. In de overige boringen binnen het plangebied is de top van het oorspronkelijke bodemprofiel afgetopt en/of opgenomen in het bovenliggende plaggendek. Het plaggendek/ophoogdek is, met uitzondering van het voormalige kloosterterrein, als gevolg van recente infrastructurele en/of bouwwerkzaamheden tot in de C-horizont verstoord geraakt. De verstoring is te herkennen aan het vlekkerige karakter van het sediment en de relatief grote hoeveelheden (sub)recent bouwpuin. Dergelijke profielen worden geclassificeerd als xC-profielen (bijlage 4). De bodemopbouw ter plekke van het kloosterterrein is gebaseerd op slechts één boring (boring 9 stuitte op een ondoordringbare puinlaag). Op basis van boring 10 kan globaal worden geconcludeerd dat er vermoedelijk nog een restant van het oorspronkelijke plaggendek aanwezig is (de bovenste 90 cm is recentelijk verstoord geraakt).

3.3.3 Archeologische indicatoren

Bij controle van het opgeboorde materiaal is in boring 3 tussen 140 en 150 cm – mv een fragment (enkelzijdig geglaazuurd) aardewerk uit de late middeleeuwen B tot en met de nieuwe tijd B (1300-1800 n. Chr.) aangetroffen. Dit fragment aardewerk is aangetroffen in de top van het plaggendek. Naast het fragment aardewerk zijn in het aanwezige plaggendek/ophoogdek diverse fragmenten bouwpuin aangetroffen.

3.4 Archeologische interpretatie

Het plangebied ligt op de flank van een noordelijk gelegen dekzandrug binnen de historische kern van Maasbree. Ter plekke van het plangebied komen van oorsprong relatief natte gooreerdgronden voor met grootschalige roestvorming direct onder de natuurlijke A-horizont. Vervolgens is ten behoeve van de leefbaarheid en het bodemgebruik van het gebied het oorspronkelijke leefoppervlak opgehoogd. Hierdoor kunnen de bodemtypen momenteel worden geclassificeerd als hoge zwarte enkeerdgronden.

Het oorspronkelijke bodemprofiel is gedurende de vorming van het plaggendek afgetopt, verploegd en vervolgens opgenomen in het ophoogdek. Archeologische resten in de top van het oorspronkelijke bodemprofiel worden derhalve niet verwacht. Uitzondering hierop betreft de bodemopbouw ter plekke van boring 5. In deze boring is op 80 cm -mv een nog geheel intacte gooreerdbodem waargenomen onder een pakket recent ophoogzand. Hetzelfde bodemprofiel komt vermoedelijk ook voor ter plekke van de boringen 4 en 6. Deze boringen konden echter vanwege de aanwezigheid van ondoordringbaar keigrind niet worden doorgezet tot in de schone C-horizont. In principe zouden in de top van de gooreerdgronden nog archeologische resten kunnen voorkomen daterend vanaf het laat-paleolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Vanwege de overwegend natte omstandigheden voorafgaand aan de ophoging van het oorspronkelijke leefoppervlak lijkt de kans hierop echter gering te zijn. Voor de noordelijk gelegen parkeerplaats kan de hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten vanwege de oorspronkelijk natte omstandigheden naar beneden toe worden bijgesteld tot een lage verwachting voor alle perioden.

De top van het onverstoorde ophoogdek/plaggendek wordt in het noordelijke deel van het plangebied, dat gemiddeld een meter hoger ligt dan de rest van het plangebied, waargenomen vanaf circa 130 cm -mv. De hogere ligging van het noordelijke deel van het plangebied langs de Dorpstraat is het resultaat van jarenlange bewoning en ophoging sinds het ontstaan van Maasbree. In de top van het plaggendek/ophoogdek is in boring 3 een fragment aardewerk uit de late middeleeuwen B tot en met de nieuwe tijd B (1300-1800 n. Chr.) aangetroffen. Ter plekke van het voormalig kloosterterrein is vanaf 90 cm -mv de top van een plaggendek aangetroffen. In beide ophoogpakketten bestaat er een hoge kans op het aantreffen van archeologische resten uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd C (complextypen: nederzetting, huisplaats). Ter plekke van de groenstroken en de zuidelijk gelegen parkeerplaats is zowel het oorspronkelijke ophoogdek als de onderliggende C-horizont verstoord. Voor deze gebieden geldt een lage verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit alle perioden (bijlage 4).

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Hieronder volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen zoals gesteld in het Plan van Aanpak¹⁴:

Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?

Bodemkundig komen ter plekke van het plangebied oorspronkelijk relatief natte gooreerdgronden voor. Vervolgens is ten behoeve van de leefbaarheid en het bodemgebruik van het gebied het oorspronkelijke leefoppervlak opgehoogd. Hierdoor kunnen de bodemtypen momenteel worden geclassificeerd als hoge zwarte enkeerdgronden.

Ter plekke van de boringen 2, 3 en 10 zijn nog resten van het oorspronkelijke plaggendek en/of ophoogdek aangetroffen (AC-profielen). De top van het onverstoorde ophoogdek/plaggendek wordt in het noordelijke deel van het plangebied waargenomen vanaf circa 130 cm -mv. In de top van het plaggendek/ophoogdek is in boring 3 een fragment aardewerk uit de late middeleeuwen B tot en met de nieuwe tijd B (1300-1800 n. Chr.) aangetroffen. Ter plekke van het voormalig kloosterterrein komt de top van een plaggendek voor vanaf 90 cm -mv. In beide ophoogpakketten bestaat er een hoge kans op het aantreffen van archeologische resten uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd C (complextypen: nederzetting, huisplaats). De bovenste 90 tot 130 cm bestaat uit een recent verstoord (opgehoogd) dek.

Ter plekke van boring 5 is de oorspronkelijke matig dikke, natuurlijke humeuze zandgrond behorende bij een gooreerdgrond nog aanwezig. Het is niet uit te sluiten dat deze bodemopbouw ter plekke van de gehele noordelijke parkeerplaats voorkomt. In principe zouden in de top van de gooreerdgronden nog archeologische resten kunnen voorkomen vanaf het laat-paleolithicum tot en met de vroege middeleeuwen. Vanwege de overwegend natte omstandigheden voorafgaand aan de ophoging van het oorspronkelijke leefoppervlak lijkt de kans hierop echter gering te zijn.

Ter plekke van de groenstroken en de zuidelijk gelegen parkeerplaats is het plaggendek/ophoogdek als gevolg van recente infrastructurele en/of bouwwerkzaamheden tot in de C-horizont verstoord geraakt. Voor deze locaties geldt een lage verwachting op het aantreffen van archeologische resten voor alle perioden.

In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

De geplande ontwikkelingen voor het Kennedyplein leiden op diverse plekken tot verstoringen tot ver in de C-horizont. Voor de locaties met een hoge verwachting

¹⁴ De Boer en Merlidis 2011.

op het aantreffen van archeologische resten bestaat er derhalve een gerede kans dat eventueel aanwezige resten bedreigd worden. BAAC bv adviseert om voor die locaties bij bodemversturende activiteiten een waarderend proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Voor de locaties met een lage verwachting adviseert BAAC bv geen verder vervolgonderzoek uit te voeren.

4.2 Aanbevelingen

BAAC bv adviseert om bodemversturende activiteiten die dieper reiken dan 80 cm –mv op het kloosterterrein en dieper dan 120 cm –mv bij de Dorpstraat te vermijden. Indien dat niet mogelijk is adviseert BAAC bv om voor de locaties met een hoge archeologische verwachting (6418 m2) een waarderend proefsleuvenonderzoek uit te voeren. Voor de gebieden met een lage archeologische verwachting (circa 893 m2) adviseert BAAC bv geen nader onderzoek uit te laten voeren.

Bovenstaand advies dient beoordeeld te worden door de bevoegde overheid (gemeente Peel en Maas) en leidt tot een selectiebesluit. Dit betekent niet dat reeds gestart kan worden met bodemversturende activiteiten of de daarop voorbereidende activiteiten.

Hoewel getracht is een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden, kan de aanwezigheid van archeologische sporen of resten nooit volledig worden uitgesloten in de gebieden waarvoor geen vervolgonderzoek wordt aanbevolen. BAAC bv wil er daarom op wijzen dat men bij bodemversturende activiteiten alert dient te zijn op de aanwezigheid van archeologische waarden (zoals vondstmateriaal en grondsporen). Bij het aantreffen van deze waarden dient men hiervan melding te maken bij de Minister van OCW (in de praktijk de RCE) conform artikel 53 van de Monumentenwet 1988.

5

Geraadpleegde bronnen

Geraadpleegde literatuur

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2008. *Landschappelijk Nederland*. Van Gorcum, Assen.

Boer, de E., T. Merlidis, 2011. *Onderzoeksvoorstel – Plan van Aanpak Inventariserend veldonderzoek (verkennde fase) plangebied Kennedyplein te Maasbree*. BAAC bv, 's-Hertogenbosch.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2010. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems, versie 3.2*. SIKB, Gouda.

Hensen, G., De Nutte, G., Hanssen, J., Lipsch, M.A.H. & K. Lommertzen, 2011. *Plangebied BP Hart voor Maasbree-locatie Brede School, gemeente Peel en Maas; archeologisch vooronderzoek: een waarderend proefsleuvenonderzoek, conceptversie*. RAAP, Weesp.

Miedema, F.R.P.M. & E.A.M. de Boer, 2011. *Gemeente Peel en Maas. Plangebied PB Hart voor Maasbree te Maasbree. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase)*. BAAC Rapport V-11.0272, Deventer.

Mulder, E.F.J., de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff bv, Groningen/Houten.

Nederlands Centrum van Normalisatie, 1989. *Classificatie van onverharde grondmonsters*. NEN 5104. Delft.

Roode, S. van, 2011. *Beleidsplan archeologie, gemeente Peel en Maas*. Past2Present, Woerden.

Stiboka, 1968. *Bodemkaart van Nederland Schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 58 Oost Roermond*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Geraadpleegde kaarten en websites (januari 2012)

AHN, 2012. *Actueel Hoogtebestand Nederland*. <http://www.ahn.nl>.

ANWB, 2004. *Topografische Atlas Limburg 1:25.000*. ANWB, Den Haag.

Bing Maps, 2010. *Satellietbeelden van de wereld*. Verkregen via www.bing.com/maps.

Stiboka, 1967, *Bodemkaart van Nederland 1:50.000*. 58 Oost Roermond, Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Bijlagen

Bijlage 1 geologische en archeologische tijdvakken

Bijlage 2 archeologische verwachtingskaart

Bijlage 3 boorbeschrijvingen

Bijlage 4 boorpunten- en verwachtingskaart

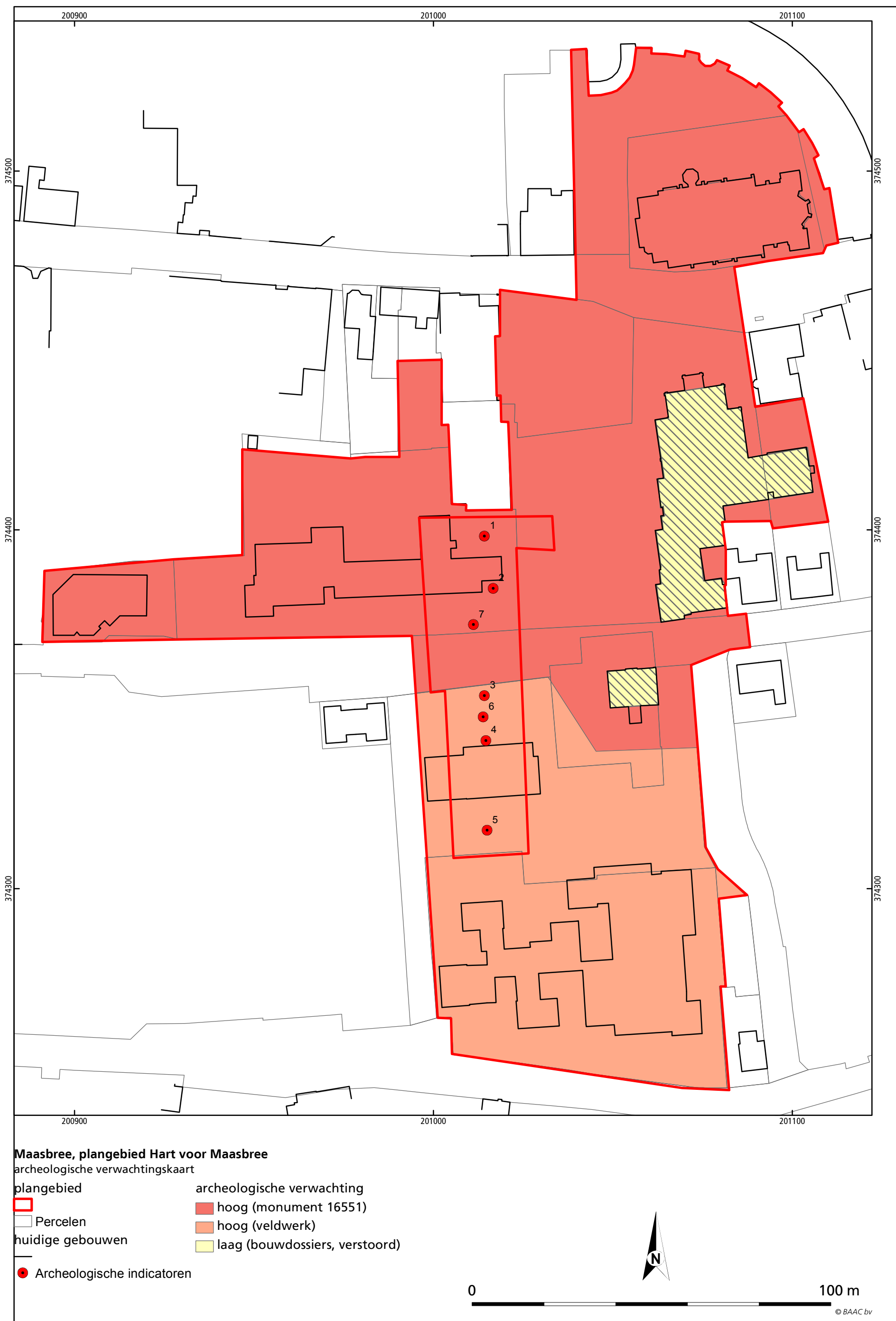
Bijlage 5 begrippenlijst

Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie					MIS	Lithostratigrafie			
11.755 12.745 13.675 14.025 15.700 29.000 50.000 75.000 115.000 130.000 370.000 410.000 475.000 850.000 2.600.000	Kwartair	Laat	Pleistocene	Holoceen		1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		Formatie van Beegden	
				Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye			
					Allerød (warm)					
					Vroege Dryas (koud)					
					Bølling (warm)					
					Laat-Pleniglaciaal					
				Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Midden-Pleniglaciaal	3				
					Vroeg-Pleniglaciaal	4				
					Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	5a				
				5b						
				5c						
				5d						
				Eemien (warme periode)		5e				Eem Formatie
										Formatie van Drente
		Saalien (ijstijd)		6	Formatie van Urk					
		Holsteinien (warme periode)								
		Elsterien (ijstijd)								
Cromerien (warme periode)			Formatie van Sterksel							
Pre-Cromerien										

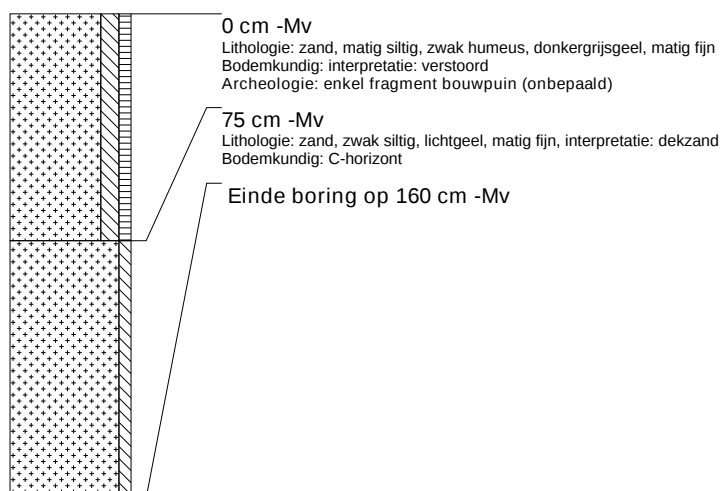
Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd
-1500				Vb1		Middeleeuwen
-450				Va		Romeinse tijd
0		Midden	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk > 1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd
-12				IVa		Bronstijd
-800	815					
-2000	2650	Holoceen	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum
3755	5000					
-4900						
-5300		Vroeg	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Mesolithicum
7020	8000					
-8240	9000					
-8800		Laat-Pleistoceen	Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend	Laat-Paleolithicum
11.755	10.150					
12.745	10.800					
13.675	11.800	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas	LW III	parklandschap
14.025	12.000			Allerød	LW II	dennen- en berkenbossen
15.700	13.000			Vroege Dryas	LW I	open parklandschap
-35.000				Bølling		open vegetatie met kruiden en berkenbomen
75.000		Midden-Pleistoceen	Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)			perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra
115.000			Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)			perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap
130.000			Eemien (warme periode)			loofbos
-300.000		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)			
						Vroeg-Paleolithicum

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenberghe (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

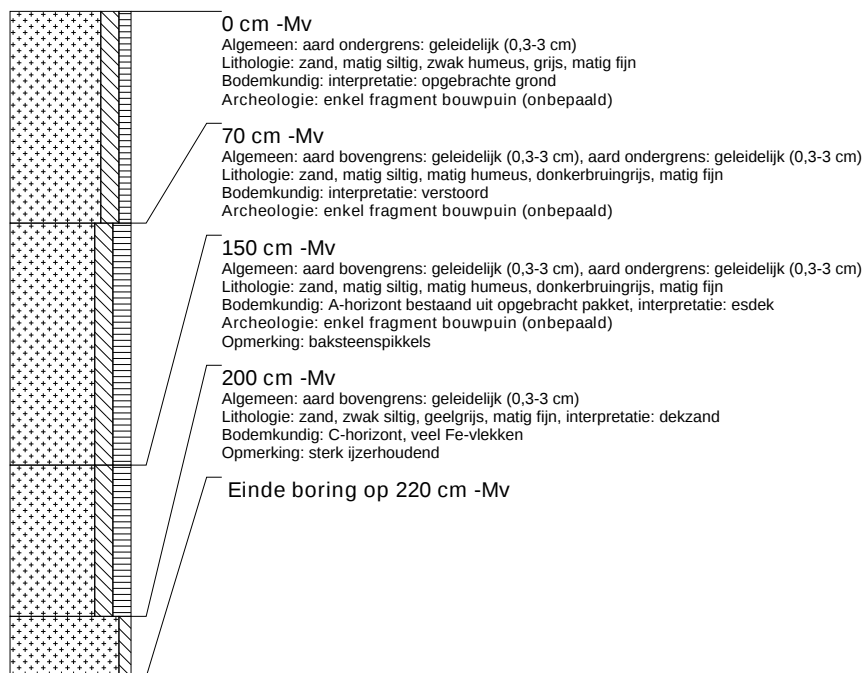
boring: 11458-1

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.078, Y: 374.454, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

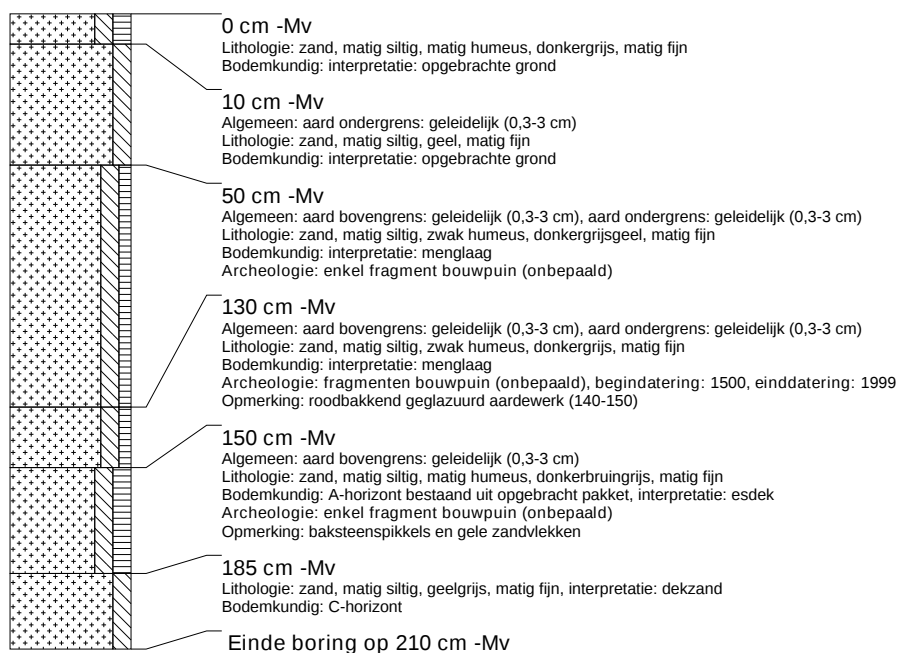
boring: 11458-2

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.050, Y: 374.452, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

boring: 11458-3

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.033, Y: 374.433, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

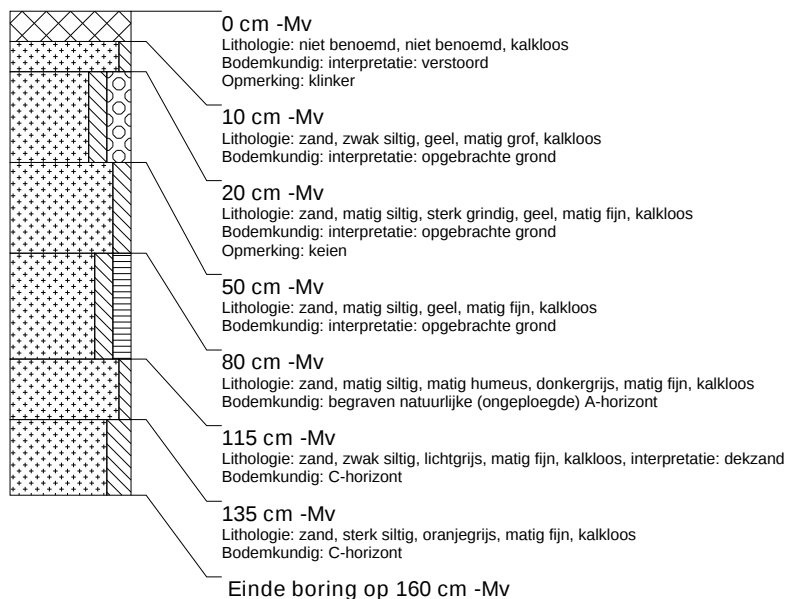
boring: 11458-4

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.051, Y: 374.414, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

boring: 11458-5

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.036, Y: 374.397, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

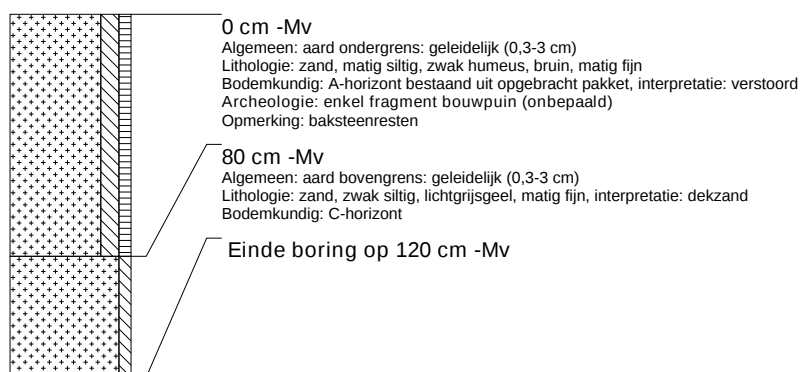
boring: 11458-6

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.039, Y: 374.378, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

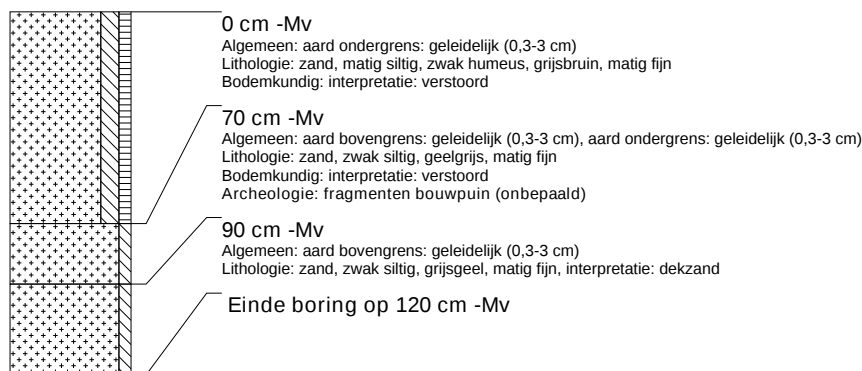
boring: 11458-7

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.064, Y: 374.358, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

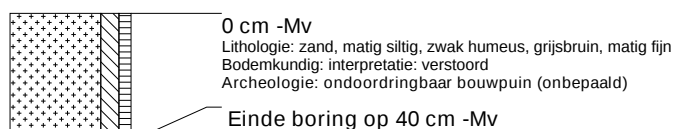
boring: 11458-8

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.066, Y: 374.334, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: plantsoen, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

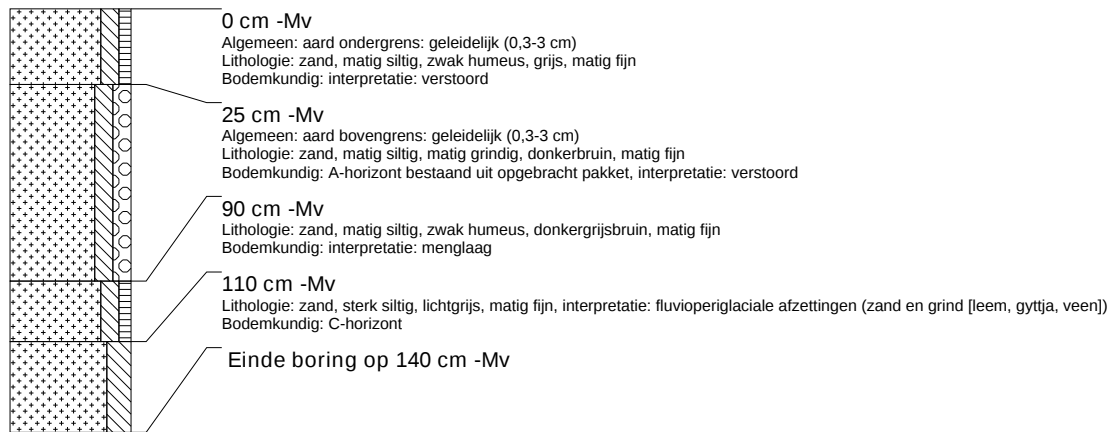
boring: 11458-9

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.050, Y: 374.342, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

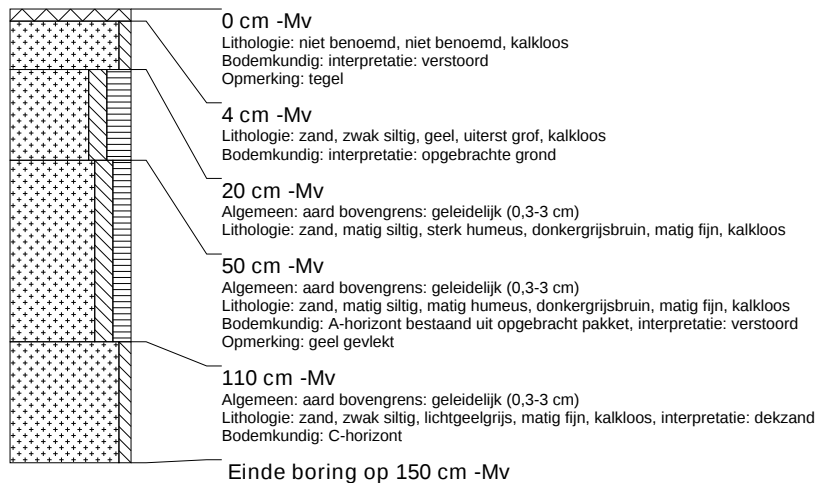
boring: 11458-10

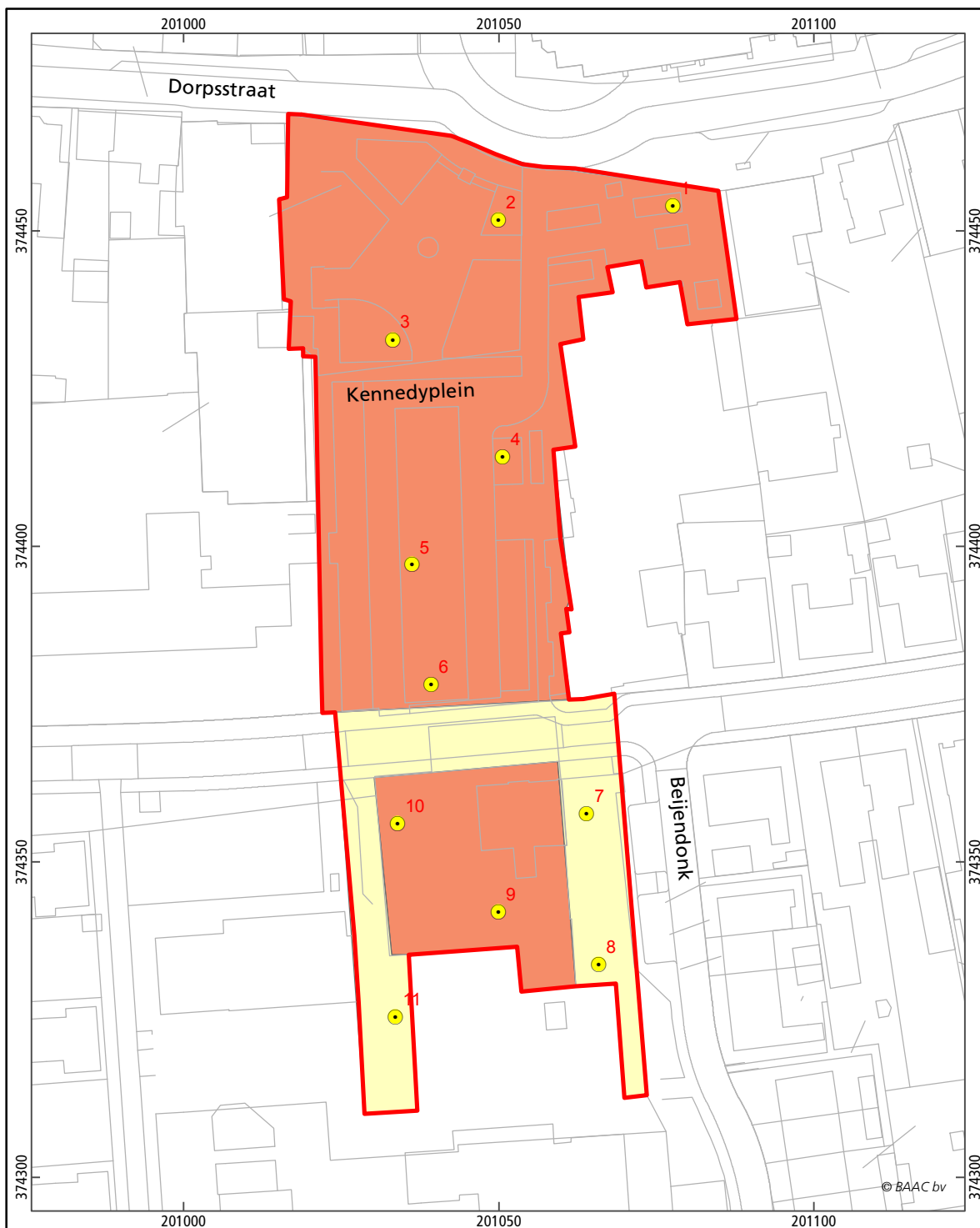
beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.034, Y: 374.356, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: overige (cultuur), gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

boring: 11458-11

beschrijver: WB, datum: 13-1-2012, X: 201.034, Y: 374.325, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Limburg, gemeente: Peel en Maas, plaatsnaam: Maasbree, opdrachtgever: Gemeente Peel en Maas, uitvoerder: BAAC bv

Maasbree, Kennedyplein
boorpunten- en verwachtingskaart

- boorpunten archeologische verwachting
- plangebied
- hoog
- middelhoog
- laag

